

Respons

Kirgisistan: Enslige kvinner

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan vil en enslig kvinne med barn greie seg økonomisk i Kirgisistan?
- Er usbekiske kvinner i en mer sårbar situasjon enn kirgisiske kvinner?

Generelt om enslige kvinners situasjon

Ifølge kilder Landinfo har konsultert (kvinnelig forsker, møte i Osj november 2008; kirgisiske medarbeider i internasjonal organisasjon, møte i Bisjkek november 2008) er skilsmisse etter hvert blitt relativt vanlig i Kirgisistan. Det er noe ulike oppfatninger om hvorvidt det er stigmatiserende å være skilt eller ikke. Den enkeltes familiesituasjon vil være avgjørende for grad av stigma. I velutdannede familier i byene er ikke skilsmisse forbundet med skam. I mer tradisjonelle miljøer kan skilsmisse sette en kvinne i en vanskelig sosial posisjon. Skilte kvinner stigmatiseres generelt på den måten at menn sjelden vil gifte seg med en kvinne som allerede har vært gift og så blitt skilt (kvinnelig forsker, Osj november 2008; kirgisiske kvinne som jobber for en internasjonal organisasjon, Bisjkek november 2008). Skilte kvinner har imidlertid ikke større vanskeligheter på arbeidsmarkedet enn andre kvinner.

Mange gifte kirgisiske kvinner lever alene uten mannen. Det er ikke uvanlig for kirgisiske menn å forlate Kirgisistan grunnet arbeidsløshet. Mange reiser til Russland for å jobbe. Noen reiser tilbake til familien i perioder, men det er også mange menn som forblir i utlandet mens familien blir værende i Kirgisistan (kvinnelig forsker, møte i Osj november 2008).

Hvordan vil en enslig kvinne med barn greie seg økonomisk i Kirgisistan?

Ifølge en antropolog og Kirgisistan-ekspert (e-post, oktober 2012) vil de fleste kirgisiske alenemødre få hjelp og støtte fra familie og venner. Den stønaden en alenemor får, vil ikke alene være tilstrekkelig til å forsørge seg selv og barn. Slektninger spiller derfor en viktig rolle. Familiesamholdet er sterkt i Kirgisistan selv om det er forskjeller mellom by/land og fattig/rik. Samholdet i familien synes å være større for den del av befolkningen som bor på landet. I byene vil det imidlertid være lettere for en kvinne å skaffe seg strøjobber i den uformelle sektoren av arbeidsmarkedet. Av Migrationsverkets Kirgisistan-rapport fra 2012 (s.

41) fremgår det at 70 % av alle som jobber i den uformelle sektoren i Kirgisistan, er kvinner. Mellom 63 og 70 % av arbeidsmarkedet tilhører uformell sektor.

Den russiske delen av befolkningen har ikke det samme tette familienettverket som kirgisere og usbekere har, og russiske alenemødre er således generelt i en vanskeligere situasjon enn de kirgisiske og usbekiske (antropolog og Kirgisistan-ekspert, e-post oktober 2012).

Er usbekiske kvinner i en mer sårbar situasjon enn kirgisiske kvinner?

Usbekiske kvinner i Kirgisistan lever mer i tråd med islamske tradisjoner enn hva kirgisiske kvinner gjør, ifølge en representant for en internasjonal organisasjon (som sitert i Migrationsverket 2012, s. 41; velinformert kilde, intervju i Bisjkek mai 2007). Arrangerte ekteskap forekommer hyppigere blant den usbekiske minoriteten enn blant kirgiserne (Migrationsverket 2012, s. 47) Usbekiske kvinner har også lavere gjennomsnittsalder for giftemål enn de kirgisiske (representant for internasjonal organisasjon, som sitert i Migrationsverket 2012, s. 47).

Sør i Kirgisistan, hvor flertallet av den etniske usbekiske minoriteten er bosatt, er mange av ekteskapene ikke registreres etter kirgisisk lov. Dette gjelder også for etniske kirgisere i området, men skal være mest utbredt blant den usbekiske minoriteten. Mange av disse kvinnene har usbekisk statsborgerskap og er gift med kirgisiske menn, ifølge en lokal NGO i Aravan sør i Kirgisistan (som sitert i Migrationsverket 2012, s. 49). Ekteskapene er inngått på islamsk vis og er ikke godkjent av kirgisiske myndigheter. Partene er dermed ikke lovlig gift. Disse kvinnene har ingen rett til eiendom hvis ektefellen enten forlater dem eller dør. Mange forretningsforetak ble ødelagt som følge av konflikten mellom etniske usbekere og etniske kirgisere sør i landet sommeren 2010. Kvinner som ikke har registrerte ekteskap, får ingen erstatning for ødeleggelsene, og enker som har mistet sine ektemenn i konflikten, får heller ingen økonomisk støtte (UN Women, som sitert i Migrationsverket 2012, s. 48).

I tillegg til at ekteskapene til usbekiske kvinner for en stor del er uregistrerte, er også mange usbekiske kvinner statsløse. Mange har bodd utenfor Usbekistan i mer enn fem år uten å ha registrert seg ved usbekisk ambassade eller konsulat. Dette skal ifølge usbekisk lov føre til at de mister sitt usbekiske statsborgerskap. Ifølge tidligere innhentet informasjon (Landinfo 2009) er det i praksis ingen automatikk i dette, men usbekiske kvinner i Kirgisistan kan risikere å miste sitt statsborgerskap etter fem år. En del usbekiske kvinner har i tillegg problemer med å få innvilget kirgisisk statsborgerskap (UNCHR 2009, s. 15-18) og bor i Kirgisistan med utgåtte usbekiske pass.

En del menn, spesielt i sør, praktiserer dessuten polygami og har to ektefeller. Ekteskap nummer to registreres ikke, men inngås kun hos en imam (Migrationsverket 2012; antropolog og Kirgisistan-ekspert 2012). Dette gjelder både usbekere og kirgisere.

Kvinner i Kirgisistan er generelt tilbakeholdne med å anmelde overgrep som voldtekt og seksualisert vold siden dette er forhold som anses som privat anliggende. En anmeldelse vil virke stigmatiserende for kvinnen selv (Amnesty 2012). Amnesty (2012) peker på at usbekiske kvinner er mer utsatt for denne typen overgrep enn kirgisiske kvinner, og viser til

urolighetene mellom den kirgisiske og usbekiske befolkningen sør i landet i juni 2010¹. Fortsatt er situasjonen mellom de to gruppene i det sørlige Kirgisistan labil, og den usbekiske minoriteten føler seg marginalisert (International Crisis Group 2012).

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- Amnesty (2012, 13. mai). *Amnesty International Report 2012 – Kyrgyzstan*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/region/kyrgyzstan/report-2012> [lastet ned 12. desember 2012]
- International Crisis Group (2012, 29. mars) *Kyrgyzstan: Widening Ethnic Divisions in the South*. Bisjkek/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/central-asia/kyrgyzstan/222-kyrgyzstan-widening-ethnic-divisions-in-the-south.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/asia/central-asia/kyrgyzstan/222-kyrgyzstan-widening-ethnic-divisions-in-the-south.pdf) [lastet ned 12. desember 2012]
- Landinfo (2009, 28. februar). *Usbekistan: Tap av statsborgerskap etter opphold i utlandet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/793/1/793_1.pdf [lastet ned 9. desember 2012]
- Landinfo (2012, 20. september). *Kirgisistan: generell bakgrunnsinformasjon*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2176/1/2176_1.pdf [lastet ned 17. desember 2012]

¹ Voldshandlingene startet med bråk mellom kirgisiske og usbekiske ungdommer i Osj 10. juni 2010. Kirgisere gikk til angrep på tilfeldige usbekere, plyndret og satte fyr på forretninger og bolighus. Konflikten spredte seg også til nabobyene. Mellom 466 og 500 personer ble drept. En internasjonal kommisjon har pekt på den kirgisiske regjeringens manglende evne til å ta inn over seg en stadig mer ustabil situasjon i sør og en manglende forståelse for interetniske relasjoner som en av forklaringene på sammenstøtene. Urolighetene skjedde i en periode hvor Kirgisistan hadde en overgangsregjering. Overgangsregjeringen støttet seg på usbekiske politiske krefter uten å ha forståelse for hvordan dette skapte reaksjoner blant kirgiserne i sør. Underrepresentasjon av usbekere i statsapparatet og innen politi og rettsvesen nevnes som andre forklaringer (Landinfo 2012).

Respons Kirgisistan: Enslige kvinner

- Migrationsverket (2012, 13. februar). *Kirgizistan i slutet av 2011 - rapport från utredningsresa*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=26920> [lastet ned 26. november 2012]
- UNHCR (2009). *A place to call home*. Bisjkek: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/4b71246c9.pdf> [lastet ned 26. november 2012]

Muntlige kilder

- Antropolog og Kirgisistan-ekspert. E-post, 30.oktober 2012.
- Kvinnelig forsker. Intervju i Osj, november 2008.
- Kirgisisk kvinne og medarbeider i internasjonal organisasjon. Intervju i Bisjkek, november 2008.
- Velinformert kilde. Intervju i Bisjkek mai 2007.

© Landinfo 2012

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.